

Esentepe Anadolu Lisesi

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

ACİL EYLEM PLANI

YAPILDIĞI TARİH	28.10.2019
GEÇERLİLİK SÜRESİ	5 yıl

1. AMAÇ

Esentepe mah.Toki yolu adresinde kurulu Esentepe A.L. ünvanlı işyerinde oluşabilecek acil durumlardan kaynaklanan risk ve etkileri en aza indirmek ve acil duruma kontrollü bir şekilde müdahale edilmesini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

- Kaza geçirenlerin kurtarılması ve tedavisi,
- Çalışanların, misafirlerin ve ihtiyaç duyulması halinde yerel halkın kurtarılması,
- Mala ve malzemeye gelecek hasarın azaltılması,
- Yayılmayı önlemek ve olayı kontrol altına almak,
- Olaydan etkilenmiş alanları güvenli hale getirmek,
- Acil durum şartlarına ve olaya neden olabilecek benzer prosesler için ekipman ve kayıtların korunup saklanması,
- Yönetime ve şirket uzmanlarına gerekli bilgileri (sağlık, emniyet, yangın, güvenlik, risk yönetimi) sağlamak,
- Gerektiğinde basın, yayın organları ile yetkili mercileri yönlendirmektir.

2. KAPSAM

Bu talimat, acil durumlarda Esentepe A.L. ünvanlı işyerinde uygulanır.

3. TANIMLAR

Aşağıdaki durumlar, yönetimin acil müdahalesini ve olayı kontrol altına alıp sonlandırmak için gerekli kaynakların olaya dahil edilmesini gerektirir. Bunlar:

- Ciddi yaralanmalar ve ölümler (iş kazası vb.) ,
- Malın/malzemenin uğradığı büyük hasarlar (deprem vb.) ,
- Saha dışındaki ciddi hasarlar (trafik kazası vb.) ,
- İşin devamlılığına tehdit oluşturan unsurlar (fırtına vb.),
- Şirket emniyetine yönelik tehditler (Terörist saldırı, sabotaj)
- Ciddi çevresel hasarlar (patlama, kimyasal sızıntı, yangın, sel vb.)

Yukarıda belirtilen ve taşıdıkları potansiyel tehlikelerin sonuçlarının ortaya konulduğu olaylar;

- Yangın,
- Bombalama, sabotaj, terörizm,
- Savaş,
- Deprem,
- Sel veya su baskını,
- Fırtına,
- Patlama,
- Korozif ya da zehirli gaz ve sıvıların dağılması,
- Ekipmanların bozulması veya kullanılamaz hale gelmesi,
- İş kazaları,

Şeklinde gerçekleşebilir.

ACIL TOPLANMA BÖLGESİ: Esentepe A.L. Okul çıkışındaki güvenlik kulübesi yanı

4. ORGANİZASYONDA YERALAN EKİPLER VE SORUMLULUKLARI

Acil Durum Yöneticisi

İşyerinde işveren tarafından görevlendirilen ve acil durumlardan kaynaklanan risk ve etkileri en aza indirmek için tedbirlerin alınması ve aldırılmasını sağlayacak organizasyonu kuran ve organizasyon kapsamında yürütülen faaliyet ve ekiplerden sorumlu kişidir.

Yangın Söndürme ve Kurtarma Ekip Şefi

-Yangın söndürme ve kurtarma ekip şefi;

-İşyerinin yangından korunması, kurtarılması, kontrolü ve yangının söndürülmesiyle ilgili tedbirlerin alınması ve aldırılması,

-İşyerinde yürütülecek kurtarma işleri için gerekli tedbirlerin alınması ve aldırılması,

Konularında yetkili ve Acil Durum Yöneticisinin tavsiyesi ile işveren tarafından görevlendirilen personeldir.

Söndürme Ekibi

Söndürme ekibi, bina ve tesislerde çıkan yangınlara, anında müdahale eden, yayılmasını önleyen, söndüren ve can kurtarma faaliyetlerine yardım eden Yangın Söndürme ve Kurtarma Ekip Şefi yönetiminde yeterli sayıda personelden oluşan ekiptir.

Kurtarma Ekibi

Kurtarma ekibi, yangın, patlama, kimyasal sızıntı gibi işyerini, işçileri ve çevreyi tehdit eden olaylarda bina ve tesislerin en kısa zamanda tahliyesini sağlayan, mahsur kalanlar ile üzerinde "Yangında İlk Kurtarılacak" etiketi bulunan eşyayı öncelik sırasına göre kurtaran, Yangın Söndürme ve Kurtarma Ekip Şefi yönetiminde yeterli sayıda personelden oluşan ekiptir.

Koruma Ekibi

Acil durumlarda, kurtarma ekibince kurtarılan eşya ve evrakı korumak, acil durum geçtikten sonra ilgililere teslim etmek, yangın nedeniyle ortaya çıkması muhtemel panik ve kargaşayı önlemek ve tüm personeli toplanma bölgesine geçmesini sağlamakla sorumludurlar.

İlk Yardım Ekibi

İlk yardım ekibi, yangın, parlama, patlama ve kimyasal sızıntı gibi tehlikeler süresince yanarak ya da diğer sebeplerle yaralanan ve dumandan boğulma tehlikesi geçiren kimselere gerekli ilk yardımı yapan, ekip başı yönetiminde yeterli sayıda personelden oluşan ekiptir.

Ulaştırma Ekibi

Acil durumlarda, acil durum ekipler listesinde ulaştırma ekibi olarak görevli olan şoförler; yaralıları en yakın hastanelere ulaştırmakla görevlidir.

Enerji Kaynakları Müdahale Ekibi

Acil durumlarda, acil durum ekipler listesinde enerji kaynakları müdahale ekibi olarak görevli olan kişiler; acil durum bölgesine giden elektrik, doğalgaz ve tehlikeli kimyasal hatlarını kesmekle görevlidir.

5. TALİMATLAR

5.1 ACİL DURUMUN DUYURULMASI

- İşyerinde herhangi bir yangın çıkması durumunda, yangını ilk gören en az üç kere yüksek sesle **YANGIN VAR** diye bağıracak, ikaz düğmeleri ile acil durum ikaz sistemi çalıştırılacak ve kurtarma ekibi organizasyonu ile işyeri dolaşılarak olayın bütün personele duyurulması sağlanacaktır. Yangın byklğne göre gerekli hallerde İTFAİYE (TLF:110)'ye haber verilecektir. İşveren durumdan haberdar edilecektir.
- İşyerinde iş kazası meydana gelmesi durumunda, kazanın boyutuna göre gerekirse ikaz düğmeleri ile acil durum ikaz sistemi çalıştırılacak ve işyeri ilkyardıma ekibi olay yerine çağırılacaktır. İlkyardıma ekibi gerekli bilgilere de ulaşarak (kimlik, kazalının durumu vb.) işyeri hekimi ve gerekli hallerde sağlık kurumlarına (TLF:112) haber verecektir. İşveren durumdan haberdar edilecektir.
- İşyerinde patlama meydana gelmesi durumunda, ikaz düğmeleri ile acil durum ikaz sistemi çalıştırılacak ve olay işyerinde çalışan bütün personele duyurulacaktır. İkaz sistemi dışında, kurtarma ekibi organizasyonu ile işyeri dolaşılarak olayın duyurulması sağlanacaktır. Olay derhal İTFAİYE (TLF:110)'ye haber verilecektir. İşveren durumdan haberdar edilecektir.
- İşyerinde kimyasal madde sızıntısı, dağılması söz konusu olduğunda, ikaz düğmeleri ile acil durum ikaz sistemi çalıştırılacak ve olay işyerinde çalışan bütün personele duyurulacaktır. Yangın, kurtarma ve ilkyardıma ekipleri olay yerine çağırılarak yapılacak inceleme ve elde edilecek bilgilerle gerekli hallerde (sızıntının türü, byklğ vb.) İTFAİYE (TLF:110)'ye haber verilecektir. İşveren durumdan haberdar edilecektir.
- Aşağıda acil durumlarda kullanılacak telefon numaraları verilmiş olup, işyerinde çalışan işçilere duyurulacaktır.

ACİL DURUM TELEFONLARI	
<u>1. İTFAİYE</u>	<u>110</u>
<u>2. AMBULANS</u>	<u>112</u>
<u>3. POLİS</u>	<u>155</u>
<u>4. JANDARMA</u>	<u>156</u>
<u>5.Doğal Gaz</u>	<u>187</u>
<u>6.ASKİ</u>	<u>185</u>
<u>7.AKEDAŞ</u>	<u>186</u>
<u>8.AFET VE ACİL DURUM YÖNETİM BAŞKANLIĞI</u>	<u>122</u>
<u>9.ZEHİR DANIŞMA MERKEZİ</u>	<u>114</u>

ACİL DURUM TOPLANMA ALANI Okul çıkışındaki güvenlik kulübesi yanı alandır.

İLK YARDIM KUTULARI OKULDA, YEMEKHANEDA,PANSİYONLARDA ALANLARDA BULUNMAKTADIR.

5.2 YANGIN DURUMUNDA YAPILMASI GEREKENLER

- Çevrenizde çalışan işçileri, yangın durumunda derhal uyarın,
- Yangını işyeri yönetimine ve 110 nolu telefondan İtfaiyeye haber verin,
- Acil durum ikaz sistemine basın veya basılmasını sağlayın,
- Kendi can güvenliğinizi tehlikeye atmadan, yangına en yakın yangın söndürücülerle ilk müdahaleyi yapın,
- Elektrik yangınlarında kesinlikle su kullanmayın,
- Yangın noktasına gelen işyeri yangın söndürme ekibine olay ile ilgili (yangının nedeni, türü vb.) bilgi verin ve ekip üyesi değilseniz olay yerinden uzaklaşın,
- Tahliye emri verilmesi durumunda, yangın söndürme ekibinde görevli değilseniz derhal “**ACİL TOPLANMA BÖLGESİNE**” gidin,
- Kendi can güvenliğinizi tehlikeye atmadan kıymetli dosya, evrak ile parlayıcı, patlayıcı maddeleri uzaklaştırın,
- “Acil toplanma bölgesi”ne giderken panik yapmayın, telaşa kapılmayın, tahliye için ayrılmış yolları kullanın,
- İşyeri veya acil durum yönetimince verilecek işe dönün emrine kadar çalışmayın.

5.3 İLK YARDIM İHTİYACI OLUŞTUĞUNDA YAPILMASI GEREKENLER

- İlk Yardım ilkyardım ekibine haber verilir, eğitimi almış sertifikalı personel tarafından ilk müdahalenin yapılması sağlanır.
- Kazanın büyüklüğüne bakılır:
  - Küçük sıyrık vb. hızlı tedavi edilebilir kazalarda haberleşme şemasına uygun olarak haberleşme sağlanır. En yakın sağlık kuruluşuna götürülerek tedavisi yaptırılır.

-Büyük ve önemli kazalarda haberleşme şemasına uygun olarak haberleşme sağlanır. Bu tür kazalarda öncelik DEVLET HASTANELERİ' dir. Hastaneye gitmeden hastane aranarak kaza hakkında bilgi verilerek müdahale edip edemeyecekleri öğrenilerek hasta sevk edilir.

- İlk yardım eğitimi almış kişiler ilkyardım ekibi gelinceye kadar ilk yardımı yapar,
- Durum hakkında işverene haber verilir,
- İlk yardım ekibine ulaşılamayan hallerde derhal 112 Hızır Acil Servisine haber verilir,
- İlk yardımcılara;
  - Olay yerinin açık adresi,
  - Yaralının veya hastanın durumu,
  - Yaralı veya hasta sayısı,
  - Olayın gelişimi,Kısa ve düzgün ifadelerle net bir şekilde bildirilir,
- Gerekli ise ilkyardım ekibi veya sağlık görevlilerine yardımcı olunur,

5.4 KİMYASAL SIZINTISI DURUMUNDA YAPILMASI GEREKENLER

- Eğer sızan veya dökülen madde parlayıcı özellikte ise, ona yakın ısı kaynaklarını bölgeden uzaklaştırın,
- Güvenliğinizi tehlikeye atmayacak ve tehlike yaratan madde hakkında bilgi sahibi iseniz mümkünse sızıntıyı kaynağında engelleyin (musluğun, vananın kapatılması vb.)
- Gerekli ise acil durum ikazı verin veya verdirin,
- İşyeri acil durumu ekipleri ile işverene haber verin veya verdirin,
- Sızan, dağılan kimyasal madde hakkında bilgi sahibiyse işyeri acil durum ekiplerine, bilgi verin,
- Maske, eldiven, gözlük vb. kullanarak önce kendinizi güvenceye alarak, sızıntının yayılım alanını bariyerlerle çevirerek engelleyin,
- Kimyasalın malzeme güvenlik bilgi formunda yazılı tedbirleri göz önüne alarak tehlikelerini izole etmek (havalandırma, soğutma vb.) amacıyla gerekli tedbirleri alın, kişisel koruyucuları kullanarak ve diğer tedbirleri alarak mümkünse temizliğini yapın,
- Kimyasalın kontrol altına alınamaması veya temizlenememesi durumunda İTFAİYE'ye (110) haber verin,

55.5 DEPREM DURUMUNDA YAPILMASI GEREKENLER

5.5.1-Deprem Anında Yapılması Gerekenler

- Deprem olduğunu anladığınızda bina içerisinde bulunuyorsanız ve çıkışa çok yakın bir noktada iseniz dışarı çıkarak Acil Toplanma Bölgesine gidin,
- Dışarı çıkamıyorsanız, sallantı tamamlanıncaya kadar;
  - Büroda çalışıyorsanız başınızı koruyarak çelik dolapların önüne veya masanın altına çökün,
  - Yapı alanında iseniz kolon altına veya duvara yaklaşın,
  - Yemekhanede bulunuyorsanız yemek masalarının altına girin.
  - Bina dışında iseniz binalardan ve elektrik direklerinden uzak durun,
  - Çömelme işleminizi kollarınızı başınızın üzerine koyup, cenin vaziyeti şeklinde yapın,
  - Bulduğunuz noktanın malzeme düşme tehlikesi uzak yerlerden olmasına dikkat edin,
  - Üst katların pencere veya balkonlardan atlamayın,
  - Araba içerisindeyseniz arabayı açıklık bir alana sürün ve orada kalın. Köprülerden, Alt geçitlerden ve elektrik direklerinden uzak durun.
- Deprem sırasında mümkünse;
  - Tehlike yaratmayacak şekilde makineler durdurulmalı,
  - Basınçlı gazlara ait tüplerin vanalarını kapatılmalı,
  - Ocak, soba vb. söndürülmeli,
  - El aletleri kapatılmalı,
  - Enerji sistemleri kapatılmalı,
  - Deprem bitmesi beklenmeden herhangi bir müdahale yapılmamalı.

5.5.2-Depremden Sonra Yapılması Gerekenler

- Sallantı bitiminde kaçış yollarını kullanarak panik yapmadan acil toplanma yerine gidilmeli,
- İşyerinde bulunanların sayımı yapılmalı, mahsur kalanlar kurtarılmalı,
- Gerekirse Sivil Savunma Müdürlüğünden yardım istenmeli,
- Yaralı varsa ilk müdahale yapılmalı, gerekiyorsa yaralı hastaneler aranıp doluluk oranı sorularak müsait olan ve hasar görmemiş en yakın hastaneye götürülmeli,
- Yıkılma, yangın vb. varsa acil durum ekipleri önce insanlardan başlanmak üzere gerekli müdahaleyi yapmalı,
- Yanıcı parlayıcı madde ve gaz kaçağı olup olmadığı kontrol edilmeli, (Eğer deprem gece olduysa bu tür kaçaklar el feneri ile kontrol edilmeli, kibrit, çakmak ve açık alev gibi maddeler kullanılmamalı)
- Eğer yangın varsa Yangın Söndürme Talimatına göre hareket edilmeli,
- Elektrikçi; elektrik tesisatını kontrol etmeli. Hasar tespiti yapıp, hasar yoksa jeneratörü çalıştırarak enerjiyi vermeli,
- Bölümlerde hasar tespiti yapılmalı,
- Dökülmüş ve etrafa saçılmış maddelerin temizliği yapılmalı,
- Herhangi bir hasar yoksa Okul Müdürü ve Acil Durum Yöneticisinin vereceği talimat doğrultusunda çalışma yapılmalı.

5. 6-SEL-SU BASKINI HALİNDE YAPILMASI GEREKENLER :

- Su teması sebebi ile elektrik çarpma tehlikesine karşı Elektrik Bakım Sorumlusu ve Yardımcısı tarafından istasyonun elektrikleri kesilir.
- Su miktarı eğer tesislere büyük zarar verebilecek miktarda ise alarm ziline basılarak herkesin makinelerini kapatarak iş bırakması sağlanır.
- Acil durum ekipleri ve diğer personelin de desteğini alarak suların istasyon içine girmesini engellemek için gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalar suya yol verici kanallar açmak veya suyun önüne taş, toprak veya başka engeller yığarak set çekmek şeklinde olabilir.
- Bu arada kurtarma ve koruma ekipleri kurtarılması gereken evrak veya malzemeleri kurtarmaya çalışır.
- Gerek kanalın açılması veya içerideki suyun boşaltılması için duyulursa itfaiyeden yardım istenir.

5. 7-SABOTAJ HALİNDE YAPILMASI GEREKENLER :

- Kötü niyetli kişiler tarafından tesislere ve çalışanlara zarar vermek amacı ile kritik noktalara bomba atarak veya başka bir şekilde patlamaya sebep olarak yada yemeklere zehirleyici madde konularak sabotaj yapılabilir. İç ve dış sabotaja karşı tüm personel dikkatli olmalı, şüpheli davranan kişileri yetkililere haber vermelidir.
  - Saldırı halinde ilk olarak telefonla polise haber verilir.

- Oluşan tehlike büyükse ve işyerinin tamamını tehdit ediyorsa alarm düğmesine basılarak tüm personel ve yetkililer tehlikeden haberdar edilir.
- Eğer saldırgan silahlı ise müdahale edilmez polisin gelmesi beklenir. Saldırgan oyalanmaya veya nereye gittiği takip edilmeye çalışılır. Araçlı ise aracın plakası alınır.
- Eğer saldırgan silahsız ise yakalanmaya veya kaçması engellenmeye çalışılır.
- Saldırı bittikten sonra, saldırgan yakalanmaya çalışılırken, sabotaj sonucu çıkan acil duruma ekipler tarafından müdahale edilir. Gerekirse yardım istenir.
- Yemek zehirlenmesi olması durumunda önce etkilenen kişiler en yakın sağlık kuruluşuna sevk edilir. 112 Hızır Acile telefon edilir,
- Acil Durum Koordinatörü Başkanlığındaki bir ekip tarafından olayın sebepleri araştırılır. Olayda kasıt tespit edilmesi durumunda ilgili kişiler hakkında kanuni işlem yapılması için yetkili kurumlara müracaat edilir.

5.8- BASINÇLI KAPLARIN PATLAMASI HALİNDE YAPILMASI GEREKENLER :

Kompresör hava tankı veya buhar kazanı gibi basınçlı kaplar personel hatası, sabotaj, kullanım ömrünün bitmesi vd. sebeplerle patlayabilir. Gerekli önlemlerin alınmış olmasına rağmen patlama gerçekleşirse;

- Oluşacak tehlikeden herkes haberdar edilir.
- Elektrik Bakım Sorumlusu ve Yardımcısı tarafından elektrikler kesilir.
- Bütün personel güvenli bölgeye alınırken, acil durum ekipleri toplanarak gerekli müdahaleyi gerçekleştirir.
- Eğer yaralanan personel varsa ilk yardım ekibi tarafından ilk tedavisi yapıldıktan sonra hastaneye sevki sağlanır.

ACİL TOPLANMA BÖLGESİ: Okul Bahçe Kapısı Önündeki Boş Alan

6. SAVAŞ :

Savaş, ülkenin tamamının acil durum önlemi almasını gerektirecek bir olaydır. Savaş durumunda işletmenizin faaliyetlerinin devamı yerel idareler ve şirket üst yönetimin alacağı kararlara bağlıdır. Zira okulumuza savaş esnasında, sürecin özelliklerine bağlı olarak görevler verilebilir.

Savaş durumunda oluşabilecek tehlikelerin başlıcaları aşağıdaki gibidir;

- Bombardıman,
- Kimyasal serpinti,
- Radyoaktif serpinti,

Tehlike anında, bu tehlikeleri ifade eden sirenler sivil savunma müdürlüklerince tespit edilmiştir. Adıyaman' ın muhtelif yerlerinde bulunan bu sirenler tehlikenin özelliğine uygun

olarak çalınarak vatandaşlara haber verilir. Okulumuzun muhtelif yerlerinde de tabelalar şeklinde asılı bulunan bu işaretleri öğreniniz.

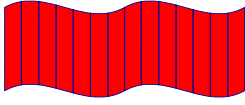

Sarı İkaz: Üç dakika süren düz siren sesi. Saldırı ihtimali var demektir.

Evde iseniz: Gaz, elektrik ve su vanalarını kapatıp, yanan ocak, tüp, soba vb varsa söndürünüz. Kapı ve pencereleri kapatıp perdeleri çekiniz ve hemen sığınma yerlerine gerekli malzemeleri alarak gidiniz.

Açıkta iseniz: hemen saklanabilmek için en yakın sığınma yerlerine, genel sığınaklara veya bodrum gibi sığınmaya elverişli yerlere gidiniz.

İstasyonda iseniz: Hemen çalıştığınız makineyi kapatıp, Elektrik şalteri ve doğalgaz vanalarını kapatıp hemen saklanabilmek için en yakın sığınma yerlerine, genel sığınaklara veya bodrum gibi sığınmaya elverişli yerlere gidiniz.

Kırmızı ikaz: Üç dakika boyunca alçalıp yükselen siren sesi. Saldırı tehlikesi var demektir.

Evde iseniz : Sarı ikazdaki önlemleri alınız.

Açıkta iseniz : En yakın sığınma yerlerine, köprü altı, çukur vb yerlere saklanarak vücudunuzun açık yerlerini örterek tehlikenin geçmesini bekleyiniz.

İstasyonda iseniz: Hemen çalıştığınız makineyi kapatıp, elektrik şalteri ve doğalgaz vanalarını kapatıp hemen saklanabilmek için en yakın sığınma yerlerine, genel sığınaklara veya bodrum gibi sığınmaya elverişli yerlere gidiniz.

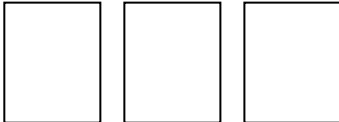

Siyah İkaz_: Kesik kesik siren sesi ile veya radyo-tv. yayınıyla duyurulur. Radyoaktif serpinti veya kimyasal saldırı tehlikesi var demektir.

Evde iseniz: Kırmızı ve sarı alarmdaki gibi tedbirleri alıp sığınak türü yerlere girerek kendiniz koruyunuz. Kimyasal saldırılar için maske bulundurulması faydalıdır.

Açıkta iseniz: En yakın sığınma yerlerine gidiniz ve vücudunuzun açıkta kalan yerlerini örtünüz.

İstasyonda iseniz: Hemen çalıştığınız makineyi kapatıp, Elektrik şalteri ve doğalgaz vanalarını kapatıp hemen saklanabilmek için en yakın sığınma yerlerine, genel sığınaklara veya bodrum gibi sığınmaya elverişli yerlere gidiniz.

Beyaz ikaz: Tehlike geçti demektir. Radyo, televizyon, megafon vb. yollarla haber verilir. Bu işareti aldıktan sonra sığınma yerlerinden çıkabilirsiniz

7. ACİL DURUM EKİPLERİNİN GÖREVLERİ

7.1 YANGIN SÖNDÜRME VE KURTARMA EKİP ŞEFİNİN GÖREVLERİ

- İşyerinde alınmış yangın tedbirlerini sürekli kontrol altında tutar. Bu yönde Ek II'de verilen İşyeri Yangın Kontrol Formu'nu düzenler.

- Yangın söndürme ve yangından korunma araç-gereç ve cihazlarının tespitini yapar, bunların eksiksiz ve faal durumda olmalarını, bakım, kontrol ve korunmasını sağlar.
- Tespit edilen aksaklıkları, acil durum yöneticisi ve işveren/işveren vekilini bildirerek bunların giderilmesini sağlar ve takibini yapar.
- İşyerinde meydana gelen yangının acilen itfaiyeye ve ilgili yerlere duyurulmasını sağlar.
- Yangın anında ekip personelini acilen göreve sevk ederek söndürme, kurtarma, koruma ve ilkyardım çalışmalarını yönetir.
- Personeli acil çıkış kapılarına yönlendirir ve panik yapmadan dışarıya çıkışlarını organize eder. Tek bir kapıda yığılma olmaması için gerekirse diğer çıkış kapılarının güvenli olup olmadığına bakarak personeli diğer kapılara yönlendirir.
- Dışarı çıkan personelin Toplanma Bölgesinde toplanmasını sağlar.
- Personelin yoklamasını yaparak Acil durum Koordinatörüne rapor verir.
- Yangın yerinin alt, üst ve yanlarındaki kısımlarda gereken tedbirleri aldırır, yangını söndürmeye veya genişlemesini önlemeye çalışır.
- Gerekli hallerde elektriğin kesilmesini, kazanlar ve yakıt besleme sistemlerinin devre dışı bırakılmasını, jeneratörün ve hidroforun devreye alınmasını, yanıcı-parlayıcı kimyasalların güvenli alana uzaklaştırılmasını sağlar.
- Görevli personelin yangın tedbirleri konusunda yıllık eğitim ve tatbikatlarının yaptırılmasını sağlar. Ek-III Yangın El Kitabı ve Ek-IV'te verilen bilgilerin ekip üyeleri ve işyerinde çalışan işçilere duyurulmasını sağlar.
- İtfaiye ve sivil savunma ile işbirliği yaparak bilgi alışverişinde bulunur.

7.2 YANGIN SÖNDÜRME EKİP ÜYELERİNİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

- Herhangi bir yangın ve kurtarma olayında paniğe kapılmamalı ve kendisi ile başka bir kişiyi tehlikeye atmadan söndürme ve kurtarma çalışmalarını yapmalıdır.
- Sorumlu bulunduğu alan ve bölümlerde çıkacak yangına derhal müdahale etmeli, yangını söndürmeli ve yayılmasına mani olmalıdır. Bu çalışmada yangın olayı yerine en yakın olan ekip üyesi mevcut yangın söndürücüyü alıp rüzgarın arkasına alarak;
  - i. Cihazın mührünü kopartmalı,
  - ii. Cihazın pimini çekmeli,
  - iii. Cihazın hortum ucundan çıkan kimyasal maddeyi alevin ön ve alt kısmına doğru tutarak alevin arkasına doğru söndürerek ilerlemeli,
  - iv. Elektrikli cihaz, kablo, pano, jeneratör vb. elektrik yangınlarında yangınlarda kesinlikle su kullanmamalı, kuru toz tipi yangın söndürücü kullanmalı,
- Yangın esnasında ve sonrasında yangın ve kurtarma ekip şefinin vereceği emirler yerine getirilmelidir,
- İşyerinde periyodik olarak düzenlenen yangın eğitimlerine ve yangın tatbikatlarına katılmalıdır.

- İşyerinde alınmış yangın tedbirlerini sürekli kontrol altında tutmalıdır. Tespit ettiği aksaklıkları yangın söndürme ve kurtarma ekip şefi bildirilmelidir.
- İşyerinde olağan durumlarda yangın kaçış yollarını denetleyerek sürekli kullanılabilir durumda olmasını sağlamalıdır.
- Olay yerine gelen İtfaiye ve diğer müdahale-kurtarma ekiplerine yardımcı olur, itfaiye ekibi ile koordineli çalışarak itfaiyenin yangının söndürülmesine yardım eder.

7.3 KURTARMA EKİP ÜYELERİNİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

- İşyerinde olağan durumlarda yangın kaçış yollarını denetleyerek sürekli kullanılabilir durumda olmasını sağlar.
- İşyerinde bulunan kişilerin tahliyesine yardımcı olur.
- Olaydan etkilenmiş ve kurtarılan kişileri ilkyardım ekibine teslim eder.
- Öncelikle kurtarılması gereken kıymetli dosya, belge, bilgisayar vb. kurtarır ve ekip şefine teslim eder.
- Kurtarma işlemi sırasında kesinlikle kendisini tehlikeye atmaz.
- Kurtarma ile ilgili eğitim ve tatbikatlara katılır.
- Yangının yayılabileceği yerlerde çalışan personel ve malzemenin tahliyesine yardım eder
- Yangın esnasında ve sonrasında ekip şefinin vereceği emirleri yerine getirir.

7.4 KORUMA EKİBİ GÖREV VE SORUMLULUKLARI

- Kurtarma ekibince kurtarılan eşya ve evrakı korumak, yangın nedeniyle ortaya çıkması muhtemel panik ve kargaşayı önlemek,
- Tüm personeli toplanma bölgesine geçmesini sağlamak,
- Diğer acil durum ekipleri ile iş birliği yapmak ve karşılıklı yardımlaşmak,
- Acil durum haberi alınca, kendilerine gerekli araç – gereçleri alarak derhal olay yerine hareket etmek,
- Boşaltılan eşya ve evrakı, güvenlik güçleri veya bina yetkililerinin göstereceği bir yerde muhafaza altına almak ve yangın söndükten ya da acil durum geçtikten sonra ilgililere teslim etmek,
- Yetkili ekipler gelinceye kadar ekip başının sevk ve idaresinde çalışmak,
- Yetkili ekipler gelince, yetkili ekip amirinin talimatlarına uymakla yükümlüdürler.

7.5 İLKYARDIM EKİP ŞEFİNİN GÖREVLERİ

- İşyerinde alınmış ilkyardım tedbirlerini sürekli kontrol altında tutar.
- İşyerinde ilkyardım amacıyla bulunan sedye, ilaç, sargı malzemeleri vb. araç-gereç ve cihazlarının tespitini yapar, eksilenlerin tamamlanmasını sağlar.
- Tespit edilen aksaklıkları, acil durum yöneticisi ve işveren veya işveren vekiline bildirerek bunların giderilmesini sağlar ve takibini yapar.

- Ekipte görevli personelin görevlerini yapmasını sağlar.
- İşyerinde meydana gelen yangın, patlama, iş kazası vb. durumlarda yangın ve kurtarma ekip şefi ile birlikte çalışır.
- Kişilerin yaralanması ile sonuçlanan olaylarda personeli göreve acilen sevk ederek ilkyardım çalışmalarını yönetir.
- Görevli personelin ilkyardım tedbirleri konusunda yıllık eğitim ve işyeri tatbikatlarının yaptırılmasını ve katılımları sağlar.

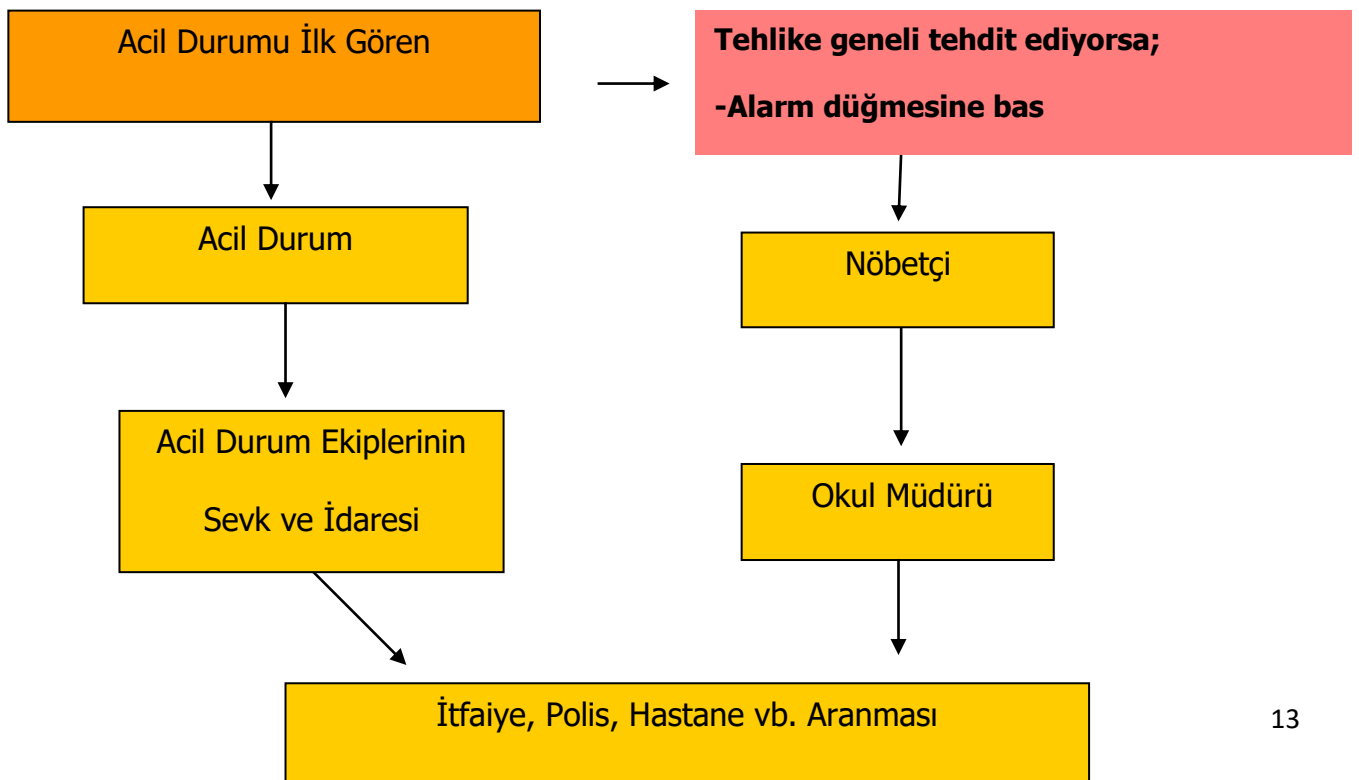
7.6 İLKYARDIM EKİP ÜYELERİNİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

- Ekip şefinin vereceği talimatları yerine getirir.
- Tahliye gerektiren durumlarda bütün çalışanların isim listesine göre sayımını yapar.
- Gerekliğinde işyerinde çalışan işçilerin tahliyesine yardımcı olur.
- Yaralı ve hastaların isim ve durumlarını tespit ederek, tıbbi ilkyardım gelene veya sağlık kurumuna götürülünceye kadar gereken ilk yardımı yapar.
- İlyardım malzemelerini acil toplanma alanına getirerek gerekli müdahaleyi yapar.
- Durumu ağır olanları tespit eder, ambulans çağırıp hastaneye gönderilmesini sağlar.
- İşyerinde yapılan eğitim çalışmalarına katılır.
- İşyerinde alınmış ilkyardım tedbirlerini sürekli kontrol altında tutar, tespit ettiği aksaklıkları ilkyardım sefine bildirir.

7.7 HABERLEŞME PERSONELİNİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

- Acil durumlarda “Haberleşme Şeması”na uygun olarak dış ve iç haberleşmeyi sağlar.
- İlgili yerlere ait acil durum telefonlarının listesini bulundurur.
- Acil Durum Koordinatörünün talimatlarını uygular.
- Haberleşmelerde telefon kullanılır ve gerekli telefon listeleri sekreterde ve güvenlik görevlilerinde mevcut olmalıdır.

Mesai Saatlerinde Haberleşme

ACİL DURUM TATBİKATI UYGULAMASI-TAHLİYE

1. Tatbikattan birkaç gün önce yangın tüplerimizin dolun ve kontrolünü yaptırdığımız yangın firmasına haber verilerek söndürme tatbikatı için kap ve diğer malzemeleri tatbikat günü getirmeleri sağlanır.
2. Tahliye tatbikatı öncesi firma içi (Bölüm sorumluları ve yönetim) ve firma dışı (Komşu firmalar) bilgilendirme yapılır.
3. Bir kişi alarm düğmesine basarak acil durumu başlatır.
4. Görev tanımlarında olduğu gibi görevli personel tahliye işlemini yapar.
5. Söndürme ekibi yangın tüplerini alarak dışarı çıkar.
6. Makine operatörleri makinelerini kapatarak diğer personelle birlikte seri bir şekilde **Toplanma Bölgesi'**ne gider.
7. Toplanma bölgesinde her bölüm, tahliye sorumlularının gösterdiği noktalarda toplanır.
8. Tahliye sorumluları yoklama yaparak koordinatöre bilgi verir.
9. Toplanma bölgesinde ekipler, görevlerini nasıl yaptıklarını veya yapacaklarını uygulamalı olarak gösterir.
10. Yangın söndürme işlemi için hazırlıklar yapılarak, uzman tarafından tüpün kullanma şekli ve yangın söndürme işleminin nasıl yapılacağı anlatılır.
11. Kontrollü olarak başlatılan yangın ekip üyeleri tarafından söndürülür.
12. Tatbikat sonuç raporu düzenlenir ve doğru-yanlış analizleri yapılır.
13. Acil durum yöneticisi tarafından tatbikatın bittiği bildirilince tüm personel işinin başına döner.

EK:I

İŞYERİ ACİL DURUM EKİPLERİNDE YER ALANLAR				
NO	GÖREVİ	ADI SOYADI	İŞYERİNDEKİ GÖREVİ	TELEFON
A	Okul Müdürü	Evren İNAN	Okul Müdürü	
	Müdür Başyardımcısı	Cevdet ÖZER	Müdür Başyardımcısı	
	Müdür Yardımcısı	Ali KALAY	Müdür Yardımcısı	
B	YANGIN SÖNDÜRME VE KURTARMA EKİBİ	İsmail Yalçın İmam Gülhan M.Murat Bal Kemal Leblebici Hilal Kızılet M.Baki Öztokmak Recep Biçer Mehmet Öztürk	İŞYERİNDEKİ GÖREVİ Öğretmen Öğretmen	

		ADI SOYADI	İŞYERİNDEKİ GÖREVİ	TELEFON
C	KORUMA EKİBİ	M.Nuri ALPAK Seyhan ÖZSAN İ.Halil HAN Mehmet AKTULUM	Öğretmen Öğretmen Memur	
D	İLK YARDIM EKİBİ	Orhan ORUÇ Gönül VURAL Fadıl ELÇİ Mustafa DEMİR	Öğretmen Hemşire Hizmetli	
E	GÜVENLİK EKİBİ	Ahmet ŞAŞMAZ Hüseyin ALTUN	Güvenlikçi Güvenlikçi	

EK: II

KONTROL FORMU

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile özellikle İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik ile Güvenlik ve Sağlık İşaretlemeleri dikkate alınarak oluşturulan bu form işyerinde genel olarak ve her bölümde yangına karşı alınması gerekenlerin tespitinde ve bunların yerindeliğinin kontrolünde göz önüne alınacak olup, bu form ;

- i. İşyeri geneli ve her bölümü için altı ayda bir,
- ii. İşyerinde yapılacak olan tatbikat çalışmalarından sonra,
- iii. İşyerinde meydana gelen yangınlardan sonra,
- iv. İşyerinde yapılacak taşınma, değişiklik vb.den sonra, yeniden gözden geçirilecektir.

YANGIN İLE İLGİLİ GEREKLER			
NO	KONTROL EDİLEN	EVET	HAYIR
1.	İŞYERİNDE YANGIN EKİBİNDE KİMLERİN BULUNACAĞI VE YANGIN ANINDA YAPILMASI GEREKENLER BİLDİRİLMİŞ Mİ ?	X	
2.	BÖLÜMDE İŞYERİ YANGIN EKİBİ İÇERİSİNDE BULUNAN İŞÇİLER VAR MI ?	X	
3.	YETERLİ SAYIDA İÇİNDE KÖPÜK, KARBON TETRAKLÖRÜR, KARBON DİOKSİT VE BİKARBONAT TOZU VEYA DİĞER BENZERİ ETKİLİ MADDELER BULUNAN YANGIN SÖNDÜRME TÜPÜ VAR MI ?	X	
4.	YANGIN SÖNDÜRME TÜPLERİNİN 12 AYLIK PERİYODİK KONTROLLERİ YAPILMIŞ MI ?	X	
5.	YANGIN HORTUMLARI DOLAPLARINDA SARILI VAZİYETTE BULUNUYOR MU ?	X	
6.	YANGIN HORTUMLARININ 6 AYDA BİR KONTROLÜ YAPILIYOR MU ?	X	
7.	YANGIN SÖNDÜRME EKİPMANLARININ YERLERİ İŞARETLENMİŞ Mİ ?	X	
8.	YANGIN SÖNDÜRME EKİPMANLARININ ÖNÜNDE ENGEL VARMI ?		X
9.	YANGIN SÖNDÜRME TÜPLERİ BULUNMASI GEREKEN YERLERDE Mİ ?	X	
10.	YANGIN TEHLİKESİ İÇEREN ISIL İŞLEM VB. ÇALIŞMALARDA ÇALIŞMA MAHALLİNDE YANGIN SÖNDÜRME TÜPÜ BULUNDURULUYOR MU ?	X	
11.	İŞYERİNDE DAĞINIK VAZİYETTE KAĞIT, KARTON, KUMAŞ, KİMYASAL GİBİ YANICI MADDELER BULUNUYOR MU ?		X
12.	İŞYERİNDE KONTROLSÜZ BIRAKILMIŞ BOŞ VEYA DOLU KİMYASAL KAPLARI BULUNUYOR MU ?		X
13.	İŞYERİNDEN GENEL YANGIN İKAZ SİSTEMİ DUYULABİLİYOR MU ?		
14.	İŞYERİNDE ACİL DURUMLARDA KULLANILMASI GEREKEN YOL VE KAPILAR İŞARETLENMİŞ Mİ ?	X	
15.	İŞYERİNDE ATEŞ YAKILIYOR MU ?		X
16.	ÇALIŞAN İŞÇİLER YANGIN ANINDA YAPMASI GEREKENLERİ BİLİYOR MU ?	X	
17.	DEPOLAMA ALANLARINDA YANGIN SÖNDÜRME EKİPMANI VAR MI?	X	

Sonuç ve Öneriler : .....

Kontrol Edilen Bölüm :
Kontrol Eden :
Kontrol Tarihi :

EK III

YANGIN EL KİTABI

YANGIN TIPLERİ

1. A Tipi Yangınlar (Katı Madde Yangınları)

Yanıcı basit katı maddeler yangınıdır. (Mesela; odun, kömür, kağıt, ot, kumaş vb.) Temel özellikleri kor oluşturmalarıdır. Bu tür yangınların temel söndürme prensibi soğutma, temel söndürme maddesi su'dur.

Kor bütün A sınıfı yangınlarda ısı vericidir. Bu yangınlara müdahale daha kolaydır. Yanan yüzeyin söndürücü madde ile kaplanması ve oksijenle ilişkisinin kesilmesi yeterli olabilir. Yangınların bazılarında kalan atık pamuk ve kömürde olduğu gibi içten yanmada olabilir. Bu tür yangınların söndürülmesinde en etkili ve en çok kullanılan söndürücü sudur. Bununla birlikte yangının özelliğine göre soğutma etkisi yanında yüzeyi saracak oksitleyici ortamla ilişkiyi kesmek oksijen konsantrasyonunu düşürmek ve zincir reaksiyonlarını kırmak şeklinde etki eden söndürücüler kullanılmaktadır.

2. B Tipi Yangınlar (Sıvı Madde Yangınları)

Yanıcı sıvı maddeler yangınıdır. (mesela; benzin, benzol, makine yağları, laklar, yağlı boyalar, solvent, katran vb.). Temel özellikleri korsuz, alevli yanmalarıdır. Bu tür yangınların temel söndürme prensibi boğma, temel söndürme maddesi köpük ve BC tipi Kuru Kimyevi Tozdur.

Sıvı yanıcı maddeleri üç sınıfa ayırmak mümkündür. Bunlar:

1- Su ile karışmayan sıvı yanıcılar: Petrol, benzin, yağlar, boyalar vb. Bunların özgül ağırlıkları sudan hafif olduğu için devamlı suyun üstüne çıkarlar ve yanmaları suyun üzerindedir. Bu tür yangınlarda zincirleme reaksiyonların kırılması ve yüzeyin oksitleyici ortamla ilişkisinin kesilmesi yada seyreltme önemlidir.

2- Katran, asfalt, gres gibi ağır yağlar. Bunların yangınlarında soğutma, boğma ve zincir reaksiyonlarının kırılması yönünde etkili söndürücüler kullanılır.

3- Su ile karışabilen sıvı yanıcılar: Alkoller. Bunların sebep olduğu yangınlarda soğutma, boğma, konsantrasyonlarını düşürme, zincir reaksiyonları kırmak için etkili söndürücüler kullanılır. Sıvı yangınlar için en ideal söndürücü köpüktür. Fakat başlangıç ve küçük çaplı yangınlarda CO2 ve KKT kullanılabilir

3. C Tipi Yangınlar (Gaz Yangınları)

Yanıcı gaz maddeler yangınıdır. (Ö; Metan, propan, bütan, LPG, asetilen, havagazı, doğalgaz ve hidrojen vb.) Temel özellikleri patlamadır. Temel söndürme prensibi boğma, temel söndürme maddesi BC tipi Kuru Kimyevi Tozudur.

4. D Tipi Yangınlar (Hafif Metal Yangınları)

Yanabilen hafif metaller yangınıdır. (Mesela; alüminyum, magnezyum, titanyum, zirkonyum, lityum, çinko, sodyum, potasyum ve kalsiyum vb.) Temel özellikleri korlu, alevsiz ve yüksek sıcaklıkta yanmalarıdır. Temel söndürme prensibi boğmadır. A,B,C türü söndürücüler faydasızdır. Su kesinlikle kullanılmamalıdır. Özel D tipi söndürme tozları kullanılır. D tozu bulunmadığında kuru kum ile örtülerek söndürülür.

D türü yanıcı maddelerin toz hali daha tehlikelidir. Yanıcı metal tozlarının hava ile uygun karışımları tutuşma sıcaklığını yakaladığında güçlü patlamalara yol açabilir. Bazı yanıcı metallerin aşırı yüksek sıcaklık oluşturmaları suyun ve diğer yaygın söndürücülerin etkisini yok eder. Bazı yanıcı metaller su ile reaksiyona girerek Hidrojen ve Asetilen gazları üretirler. Bu ise yangının daha da artmasına ve patlamalara yol açar. D sınıfı yangınlar için genel bir söndürme maddesi yoktur. Yanıcı metallerin her biri ile ilgili yangını kontrol edebilecek özel söndürücüler vardır ve bunların işaretini taşır. Bu söndürücü maddeler yanan metali örtmeye ve yangını boğmaya yarar.

EK IV

SÖNDÜRME TEKNİKLERİ

Yanmayı meydana getiren unsurlardan en az bir tanesini saf dışı ederek söndürme gerçekleştirilir

Soğutma,

Boğma,

Yakıtı Giderme,

Zincirleme Reaksiyonu Engelleme,

olmak üzere dört ana söndürme yöntemi vardır.

Soğutma: Yanıcı maddeden ısı alınarak, sıcaklığını tutuşma derecesinin altına düşürmektir. Mesela Yün'ün tutuşma sıcaklığı 600 °C dır. Yanmakta olan yün 550 °C a soğutulduğunda söner.

Boğma: Oksijen konsantrasyonunu yanma için gerekli oranın altına indirmektir.

Yakıtı Giderme: Bazı durumlarda, yakıt kaynağını ortadan kaldırarak yangın etkin şekilde söndürülür. Yakıt kaynağını yok etmek için sıvı ya da gaz akışı durdurulur. Mesela Doğalgaz

vanasının kapatılması ile yakıt kesilecektir. veya yangının yolu üzerindeki katı yakıt ortadan kaldırılır. Orman yangınlarındaki karşı ateş metodu ve şaplak bu yöntemeye dayanır. Ya da yanıcı maddenin yüzeyi kaplanılarak yanıcı buhar çıkışı engellenir. ABC tozu eriyerek katının gözeneklerini öter ve yanıcı gaz çıkışını engeller. AFFF tipi köpük boğma ve soğutmanın yanı sıra sıvı üzerinde su filmi oluşturarak yanıcı gazların buharlaşmasını engeller. Dolayısıyla yangın devam edemez. Ayrıca bazı söndürme maddelerinin kimyasal ve fiziksel etkilerle yanıcı maddenin tutuşma sıcaklığını yükseltmesi ve yanmaz hale getirmesi ile yangının devam etmesi engellenir. Mesela alkol yangınında su sıkılarak yapılan seyreltme yangının devam etmesini engelleyecektir.

Zincirleme Reaksiyonu Engelleme: Kuru Kimyevi Tozlar ve Halojenli Hidrokarbonlar gibi bazı söndürme maddeleri yanıcı madde ile ısı üretmeyen reaksiyonlar meydana getirerek, alev üreten kimyasal reaksiyonu keserler, alevlenmeyi durdururlar. Mesela Halon gazı uygulandığında halojenlerle reaksiyon oluşur ve oksidasyon ani olarak durur.

Söndürme maddelerinden bazıları bu yöntemlerden sadece birini bazıları ise birkaçını birden kullanarak söndürme etkisi gösterirler.

SÖNDÜRME MADDELERİNİN YANGIN TÜRLERİNE GÖRE

SÖNDÜRME MADDESİ	A	B	C	D	1000 V' a kadar Elektrik
Su	X				
Köpük	X	X			
ABC Tozu	X	X	X		
BC Tozu		X	X		X
CO ₂		X	X		X
Halon ve Alternatifleri		X	X		
D Tozu				X	

KULLANIM ŞEMASI

YANLIŞ

DOĞRU

**RÜZGARI
ARKANA AL**

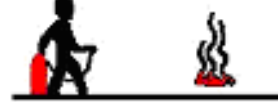
**CİHAZI ALEVİN
DİBİNE TUT**

**CİHAZI YANGININ
DOĞDUĞU YERE TUT**

**İLK ÖNCE ÖNÜ
SONRA İLERİYİ SÖNDÜR**

**YANGIN TAMAMEN
SÖNMEĞEN AYRILMA**

DOLUMU YAPTIKTAN SONRA

**CİHAZI OMUZ
HİZASINA AS**

İLK YARDIM

Ani olarak hastalanan veya kazaya uğrayan kimseye anında, olay yerinde ve çevre imkanlarından yararlanılarak yapılan, tıbbi olmayan geçici müdahaleye **İLK YARDIM** denir.

İLK YARDIMDA AMAÇLAR :

- 1- Hayat kurtarmak
- 2- Durumunu korumak
- 3- Sakatlıkları önlemek

İLK YARDIMDA 6 SAFHA :

Tedbir (İlk Yardımcının kendisinin ve kazazedenin güvenliğini sağlanması)

1. Teşhis
2. Tedavi
3. Telekomünikasyon (haberleşme)
4. Triage (öncelikli kazazedenin belirlenmesi)
5. Taşıma

İLK YARDIMCI' da bulunması gereken özellikler :

1. Her zaman tedbirli olmalıdır,
2. Soğukkanlılığını korumalıdır,
3. Cesaret gösterilerinden ve emin olmadığı uygulamalardan kaçınmalıdır.

1. YANIK VE HAŞLANMALARDA İLK YARDIM

Ateş, sıcak bir cisim, elektrik, radyasyon, asit veya bazla oluşan yaralara yanık; sıcak su, buhar vs. yol açtığı doku bozukluklarına ise haşlanma denir. Vücut dokularının yanma derecelerine göre yanıklar 3 gruba ayrılır.

a. Birinci Derece Yanık: Bunun en güzel örneği güneş yanıklarıdır. Deri yüzeyi kızarır, hafif şiş oluşur. Yanık bölge duyarlı olup bastırınca ağrır.

b. İkinci Derece Yanık: Yukarıda belirtilenlere ek olarak deri üzerinde içi su dolu kabarcıklar olur. 5 cm² den daha büyük böyle bir yanığı olan kişiyi hemen hastaneye gönderiniz.

c. Üçüncü Derece Yanık: Yanık derinin bütün kalınlığını içine aldığı gibi bazen daha derinlere, kemiğe kadar inebilir. Böyle yanığı olanlar hemen hastaneye gönderilmelidir. Yanıklarla haşlanmalar; şoka, mikrop almaya, solunum zorluğuna sebep olur.

Yanık ve Haşlanmalarda İlk Yardım

- Küçük bir yeriniz yanmışsa içinde küçük buz parçaları bulunan su dolu bir kovaya sokunuz ya da musluk suyu altına 10 dakika tutunuz.

-Yanık veya haşlanmış kısımlara elinizi sürmeyiniz.

-Yanık veya haşlanmış yüzeye temiz bir bez veya pansuman koyunuz.

-Yanık nedeniyle deride oluşan içi su dolu kabarcıkları sıkmayınız, patlatmayınız.

-Yanıklı hastayı sakın, ılık bir yerde dinlendiriniz.

-Yanmış giysileri çıkarmayınız.

-Yanık üzerine yoğurt, salça, diş macunu sürmeyiniz.

-Yanık bölgesinde bilezik, künne, yüzük varsa keserek çıkarınız.

-Asit ve baz yanıklarında, giysilerini çıkarınız, bol su ile yıkayınız.

-Elektrik sonucu oluşan yanıklar ile büyük yanıklarda hastayı zaman kaybetmeden hastaneye götürünüz.

2. ELEKTRİK ÇARPMASINDA İLK YARDIM

Elektrik çarpması sonucunda kas krampları, kırıklar, sinir felci, solunum merkezinin felci, solunum ve kalbin durması olabilir.

Elektrik Çarpmasında İlk yardım

- Kesinlikle kendinizi tehlikeye atmayınız,
- Elektrik fişi size yakınsa çekiniz,
- Sigortayı çıkarınız,
- Kuru tahta, sopa, ip, deri kemer ya da kuru gazete tomarı ile yaralının elektrik teli ile olan ilişkisini kesiniz,
- Varsa yanık tedavisi uygulayınız,
- Bilinçsiz ve soluk alamıyorsa ağızdan ağza yapay solunum yapınız,
- Bilinçsiz fakat soluk alıyorsa, şok durumunu önleyiniz, ayaklarını yukarı kaldırınız,
- Nabız alınamıyorsa kalp masajı yapınız.
- Bilinçli ve soluk alıyorsa, sakin olarak dinlendiriniz. Kendisine gelince ambulansla hastaneye gönderiniz.

3. KANAMALARDA İLK YARDIM

Kanın damar dışına çıkmasına **KANAMA** denir. İç ve dış kanama olmak üzere ikiye ayrılır. İç kanamalar gözle görülemediklerinden, belirlenmeleri ve en kısa zamanda hastaneye ulaştırılmaları önemlidir. Halbuki dış kanamalar gözle görülebilir ve durdurulma yöntemleri ile kontrol altına alınabilirler. Kanama başlangıçta halsizlik yapar, eğer kontrol altına alınmazsa şok ve ölüm gelişebilir.

I- Kanamanın meydana geldiği yere göre :

- 1- İç kanama
- 2- Dış kanama

II- Kanayan damarın cinsine göre :

- 1- Atardamar (arter) kanaması: Parlak kırmızı renklidir, kalp atımı ile eşzamanlı fışkırır.

2- Toplardamar (ven) kanaması: Koyu kırmızı renklidir, devamlı akar.

3- Kılcaldamar (kapiller) kanaması: Devamlı, yavaş, sızıntı şeklinde akar.

1- İÇ KANAMA

İç kanamanın vücut dışında en sık görülen belirtileri ezikler ve çürüklerdir.

İç Kanama Bulguları :

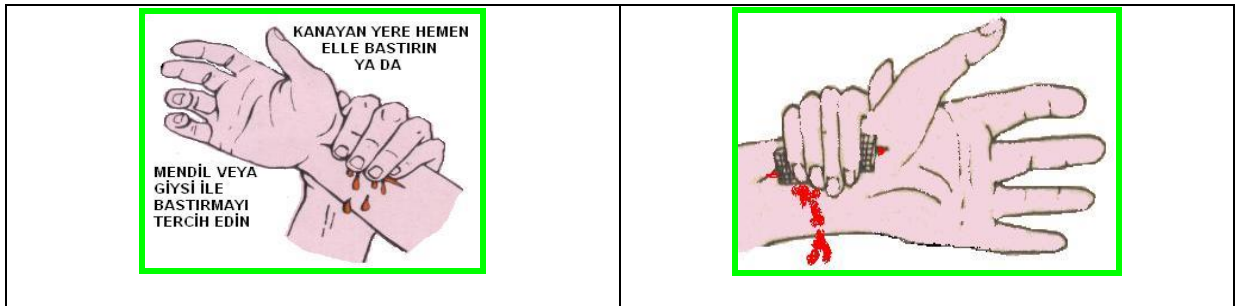
- Nabız zayıf ve süratlidir (ipliksi),
- Deri soğuk ve nemlidir (yapışkandır),
- Gözler donuk, gözbebekleri genişlemiş ve ışık refleksi zayıftır,
- Hastada genelde susuzluk hissi ve huzursuzluk vardır,
- Bulantı, kusma olabilir,
- (Geç bulgu: Kan basıncı düşer),

İç Kanamada İlk Yardım: Herhangi bir vurma, çarpma, darbe sonrası bu belirtiler söz konusuysa, bu durumda yapılacak en doğru şey, kişiyi bir an önce hastaneye ulaştırmak olmalıdır.

2- DIŞ KANAMA

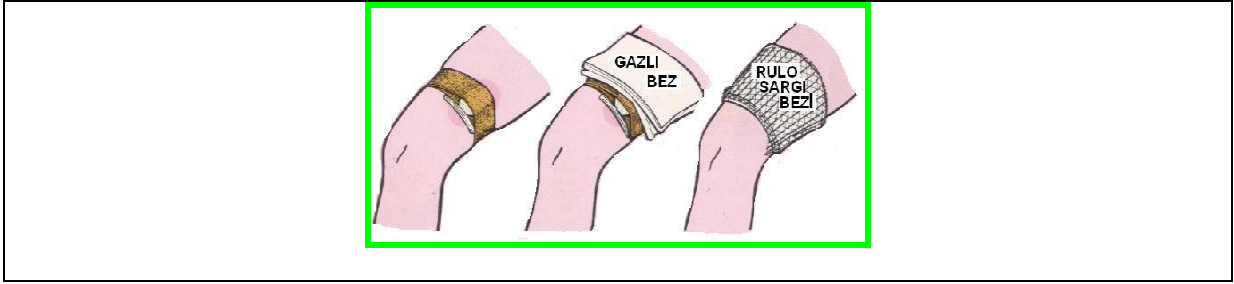
Dış Kanamada İlk Yardım:

- Parmakla (lokal, yerel) basınç,

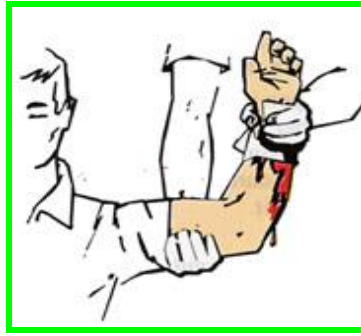

- [Basıncılı sargı](#),

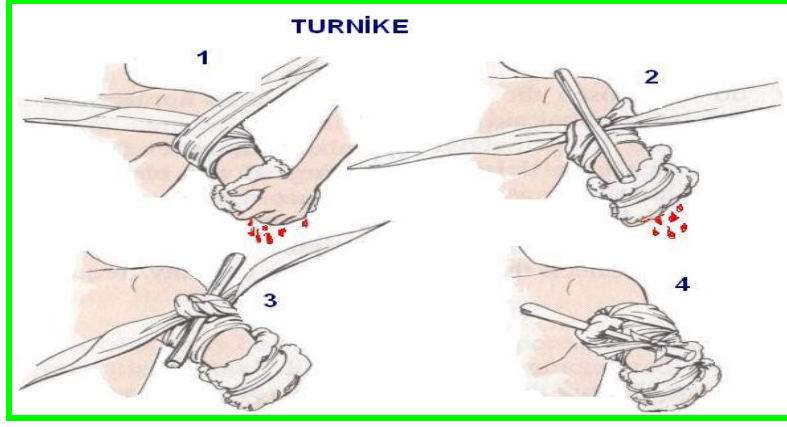

- Yaranın üstünde yer alan artere/damar köküne basınç,
- Elevasyon (kanayan kısmın kalp seviyesinde veya üzerinde tutulması),

- Turnike,
- Atelleme, (kanamayı doğrudan durdurma yöntemi değildir! Kırıkların sabitlenmesi sonucunda kanamanın da kontrol altına alınmasını sağlar).

TURNİKE: Diğer yöntemlerle durdurulamayan kanamalarda en son seçenek olarak uygulanmalıdır. Genellikle organ kopmalarında veya derin arter kesilerinde, tek kemikli olan üst kola veya üst bacağı uygulanır. Amaç, kanayan atardamarı, kemik ile deri arasında sıkıştırarak, yaralı yere olan kan akımını engellemektir. Ara ara gevşetilmelidir, aksi halde kangren gelişebilir. İp, tel, ince sert lastik cilde zarar vereceğinden kesinlikle kullanılmaz. Üçgen sargı bezi, çorap, kravat veya herhangi bir enli kumaş parçası ile turnike yapılabilir. Turnike en fazla iki saat uygulanabilir. Gevşetme süresi ilk bir saatte 10- 20 dakikada bir, sonraki bir saatte ise 5-10 dakikada bir olmalıdır. Gevşetme süresi turnike uygulanan yerin, yaralı kısma olan uzaklığı ile ters orantı olmalıdır. Mesafe uzunsa, gevşetme süresi kısa olmalıdır. Turnike gevşetildiğinde, lokal basınç yapılmalı ve cilt normal rengine döndüğünde, turnike yine sıkılmalıdır.

DESTEKLEME (ATELLEME) : Yaralı kol veya bacaklardaki kanamaların çoğu, kırılan kemiğin sivri uçları ile kasların yırtılması ya da kırılan kemiğe yakın damarların yırtılması sonucunda meydana gelir. Kol veya bacak sabitlenmezse, hasar ve kanama devam eder. Ekstremitenin (kol veya bacak) sabitlenmesine destekleme denilmektedir. Kırık kemik uçları kontrol altına alındıklarında kanama da azalacaktır.

4. ŞOK' TA İLK YARDIM

Dolaşım sistemi, kanın tüm hücre ve dokulara ulaşmasını sağlar. Bu sistem sayesinde her hücreye oksijen ve besin maddesi taşınır ve hücrelerden metabolik atıklar uzaklaştırılır. Dolaşım sistemi tarafından, vücudun her tarafına yeterli miktarda kanın pompalanmadığı duruma ŞOK denilmektedir. Şokun oluşabilmesi için, mutlaka kişide bir sorun olmalıdır ve bu sorun kontrol altına alınamadığı için kişinin durumu gittikçe bozulmalıdır. Örnek: Kişinin bacak kemiği kırılmış, şiddetli kanıyor ve hiçbir müdahale yapılmamışsa, şok gelişir.

Şoku Oluşturan En Önemli Nedenler :

- aşırı kan kaybı,
- geniş ve derin yanıklar,
- sıvı kaybı,
- aşırı kusma ve ishal,
- aşırı terleme.

Şok Çeşitleri :

- a. Hipovolemik Şok: Damar içinde dolaşan sıvı hacmindeki azalma nedeniyle görülen şok çeşididir. Nedeni: Ani ve şiddetli sıvı veya kan kaybıdır.
- b. Metabolik Şok: Damar dışı vücut sıvılarının kaybı söz konusudur. Nedeni: Aşırı kusma, ishal, terleme veya diyabetik koma olabilir.
- c. Anafilaktik Şok: Şiddetli alerjik reaksiyon söz konusudur.
- d. Nörojenik Şok: Sinir sisteminin dolaşım sistemi üzerindeki kontrolü kaybolmuştur.

Şok belirtileri:

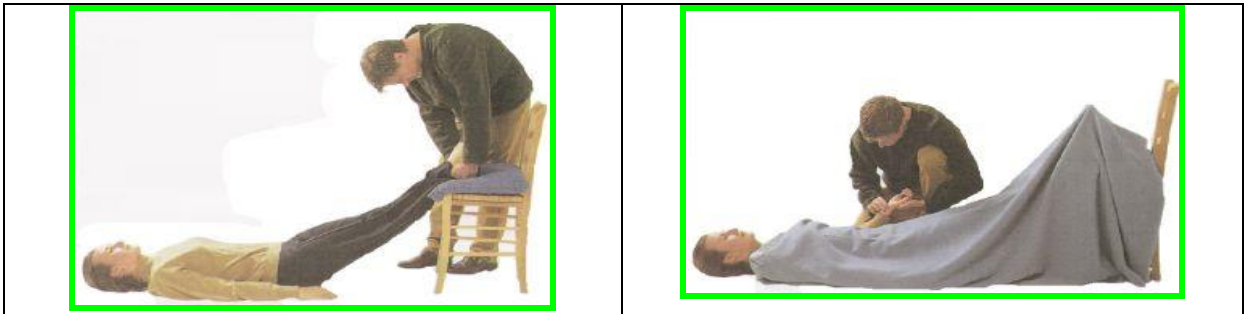
- Kan basıncında düşme
- Hızlı ve zayıf nabız
- Hızlı ve yüzeysel solunum
- Ciltte soğukluk, solukluk ve nemlilik
- Endişe, huzursuzluk
- Baş dönmesi,
- Dudak çevresinde solukluk yada morarma,
- Susuzluk hissi,
- Bilinç seviyesinde azalma,

Şokta ilkyardım uygulamaları:

- Kendinin ve çevrenin güvenliği sağlanır,
- Hava yolunun açıklığı sağlanır,
- Hasta/yaralının mümkün olduğunca temiz hava soluması sağlanır,
- Varsa kanama hemen durdurulur,
- Şok pozisyonu verilir,
- Hasta/yaralı sıcak tutulur,
- Hareket ettirilmez,
- Hızlı bir şekilde sağlık kuruluşuna sevki sağlanır (112),
- Hasta/yaralının endişe ve korkuları giderilerek psikolojik destek sağlanır.

Şok pozisyonu verilmesi:

- Hasta/yaralı düz olarak sırt üstü yatırılır,
- Hasta/yaralının bacakları 30 cm kadar yukarı kaldırılarak, bacakların altına destek konulur (Çarşaf, battaniye yastık, kıvrılmış giysi vb.),
- Kanayan bölge dışarıda kalacak şekilde üstü örtülür ve ısıtılır,
- Yardım gelinceye kadar hasta / yaralının yanında kalınır,
- Belli aralıklarla (2-3 dakikada bir) bir yaşam bulguları değerlendirilir.
- Yapılan uygulamalarla ilgili bilgi yazılır.
- Hızla sağlık kuruluşuna gönderilmesi sağlanır.

5. KIRIK, ÇIKIK ve BURKULMA'DA İLKYARDIM

KIRIK: Kemik dokusunun bütünlüğünün bozulmasıdır.

Çeşitleri :

- **Kapalı Kırık;** deri bütünlüğünün bozulmadığı, çevre dokuların çok fazla zarar görmediği kırıklardır.
- **Açık Kırık;** kırık kemik uçlarının görülebildiği, çevre dokuların zarar gördüğü kırıklardır.

Kırıkta Belirti ve Bulgular :

- Ağrı,
- Morarma, çürük, şişlik,
- Şekil bozukluğu (deformite), simetride bozulma,
- Hareket edememe, hareket kısıtlanması.

Kırıkta İlk Yardım :

- Kanama varsa kontrol altına alınır, yara varsa kapatılır,
- Kırığın çevre dokulara zarar vermemesi için ekstremita (kol veya bacak) desteklenir.

DESTEK (ATEL): Kırığı tespit etmek (hareket etmesini önlemek) amacı ile kullanılan tahta parçası, mukavva, sert karton, yastık üçgen sargı bezi gibi malzemelere verilen genel ad.

Desteklerken (Atellerken) Dikkat Edilecek Hususlar :

- Kırık parçalara kesinlikle dokunulmaz veya içeri yerleştirilmeye çalışılmaz,

- Kırığın üstünde ve altında yer alan eklemler de desteklenir (atele dahil edilir; [örnek](#)),
- Uçlara doğru (el ve ayaklar vücudun uç noktalarıdır) tüm eklemler desteklenir,
- Şişlik ve ödemi önlemek üzere kol veya bacak yerçekiminden kurtarılır (kol ise kalp seviyesinde tutulur, bacak ise uzatılır),
- Ağrı şiddetli ise ve kişi kendi içebileceği durumdaysa ağrı kesici verilebilir,

ÇIKIK: Eklemi oluşturan kemiklerden birinin yerinden ayrılmasıdır. Ligament ve kapsül yaralanması gibi ciddi sorunlar ortaya çıkabilir. Eklem yüzeyleri birbirinden tamamen ayrılmış kemik uçları değişik pozisyonlarda kilitlenmiş olabilir. Herhangi bir hareket hem çok güçtür hem de ağrılıdır.

Çıkmaya En Yatkın Eklemler:

Parmak, omuz, dirsek, kalça, ayak bileği ve çene eklemleridir.

Belirti ve Bulgular :

- Şekil bozukluğu,
- Hareketle artan ağrı,
- Morarma, şişlik,
- Hareket kısıtlanması veya kaybı.

Çıkıkta İlk Yardım :

* Hareket etmemesi için desteklenir. Desteklerken kıvrılma varsa ve açılmıyorsa zorlanmaz, bulunduğu halde tespit edilir.

* Ağrı kesici verilebilir.

* Hastaneye götürülür.

BURKULMA: Eklem normal hareket sınırının ötesine bükülmesi ve gerilmesi sonucu, kapsül ve ligamentlerin zedelenmesi veya yırtılmasıdır. Daha ziyade diz, ayak ve el bileğinde meydana gelir.

Bulgular :

- Hassasiyet, şişlik, morluk, ağrı, harekette kısıtlanma.

Burkulmada İlk Yardım :

- Ekstremitelere (kol veya bacak) hareket ettirilmez, dinlendirilir.

- Yükseğe kaldırılır (yerçekiminden kurtarılır) .

- Morarma ve şişliği önlemek üzere soğuk uygulama yapılır. Olayın üzerinden birkaç saat geçmişse, soğuk uygulamanın yararı yoktur, bu durumda şişlik, morluk ve ağrıyı azaltmak üzere sıcak uygulama yapılabilir.

Soğuk Uygulama İçin: buz torbasına veya sağlam bir plastik torbaya buz parçaları konup, havluya ya da bir yastık kılıfına sarıldıktan sonra burkulmuş kısma yerleştirilir.

Sıcak Uygulama İçin: Derin bir kaba ılık-sıcak arası su konur ve burkulmuş kısım içinde 15 dakika kadar bekletilir. Günde birkaç kez yapılacak bu uygulama iyileşene kadar tekrarlanabilir. Ya da sıcak su içinde ıslatılmış sıkılmış havlu ile bölge sarılır hemen soğuması için üzerine naylon örtülebilir.

6. DOĞAL DELİKLERDEN ÇIKAN KANAMALARDA İLK YARDIM

Burun Kanaması:

-Hasta/yaralı sakinleştirilir, endişeleri giderilir,

-Hasta/yaralı oturtulur, yatırılmaz,

-Hasta/yaralının başı hafif öne eğilir,

-İşaret parmakları ile hasta/yaralının burun kanatları ve burun kökü orta hatta doğru 5 dakika sıkıştırılır,

-Burnun üst kısmına buz konur,

-Kanama 10 dakika içinde durmazsa burun kanatları tutularak hastaneye yollanır.

Kulak Kanaması:

Beyin kanaması, kafa travması belirtisi olabileceğinden kulağı yumuşak bir gazlı bezle kapatılarak, baş yukarıda kalacak şekilde hemen hastaneye ulaştırılmalıdır.

- Hasta/yaralı sakinleştirilir, endişeleri giderilir,

- Kanama hafifse kulak temiz bir bezle temizlenir,
- Kanama ciddi ise, kulağı tıkamadan temiz bezlerle kapanır,
- Bilinci yerinde ise hareket ettirmeden sırt üstü yatırılır, bilinçsiz ise kanayan kulak üzerine yan yatırılır,
- Kulak kanaması, kan kusma, anüs, üreme organlarından gelen kanamalarda hasta/yaralı kanama örnekleri ile uzman bir doktora sevk edilir.

<p>İşveren/Vekili Ad Soyad : Evren İNAN</p> <p>İmza:</p>		<p>Çalışan Temsilcisi Ad Soyad:İ.Halil HAN</p> <p>İmza:</p>
<p>İşveren/Vekili Ad: Cevdet Soyad: Özer</p> <p>İmza:</p>		